Wybór szkoły… Wybór zawodu

To pierwsza tak ważna decyzja w życiu !

Aby dokonać właściwego wyboru szkoły i zawodu,

Twój nastolatek potrzebuje Ciebie…

Zrozumieć nastolatka !

W świetle badań i potocznych obserwacji, nastolatek ma trudność w sprecyzowaniu tego, w której szkole chce kontynuować naukę. Jeszcze trudniejsze bywa określenie zawodu, który chciałby w przyszłości wykonywać.

- ***Dlaczego tak się dzieje?***

Dzieje się tak, bo najważniejsze decyzje dotyczące kariery zawodowej nastolatek podejmuje wtedy, gdy nie jest do tego wystarczająco przygotowany. Uruchamia to łańcuch wydarzeń, które mają wpływ na całe późniejsze życie. Szczególnego znaczenia nabiera zatem wspieranie młodego człowieka w dokonywaniu właściwych wyborów zawodowych.

Kto i co wpływa na wybór szkoły przez nastolatka?

Jak pokazują wyniki badań,[1] największy wpływ na decyzje uczniów dotyczące wyboru szkoły czy zawodu mają rodzice i tradycje rodzinne. Decyzja o wyborze szkoły, zawodu ma zatem związek z otoczeniem społecznym, głównie z rodzicami, rodzeństwem i rówieśnikami. Już sama świadomość bycia ocenianym przez otoczenie budzi niejednokrotnie niepokój i poczucie bycia pod presją, a to może skłaniać do pochopnych wyborów.

Rola rodziców.

Przede wszystkim potrzeba rozsądnej dojrzałej postawy i takiego rozumienia przez rodziców swojej roli, by nie zaburzała ona procesu przechodzenia od pełnej zależności do partnerstwa. Bądź doradcą i konsultantem dla swojego dziecka z zachowaniem jego dążenia do samodzielności i niezależności w podejmowaniu

---

[1] Broszura dla rodziców „Pomagam mojemu dziecku wybrać zawód i szkołę ponadgimnazjalną" , Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, Warszawa,2013, s.4

decyzji. Takie rozumienie własnej roli da szanse młodemu człowiekowi pozytywnie konfrontować się ze swoimi wyobrażeniami o przyszłości edukacyjno-zawodowej.

Wybierając szkołę średnią nastolatek zaczyna wyobrażać sobie role jakie może pełnić w przyszłości stawia sobie pytanie nie tylko „Kim jestem", ale także „Kim będę", „ Kim chcę być". W poszukiwaniach odpowiedzi na te pytania potrzebne jest zaangażowanie nie tylko Twojego dziecka i szkoły, ale także Twoje. Jaką decyzję podejmie nastolatek wybierając ścieżkę edukacyjno-zawodową zależy bowiem niejednokrotnie od tego jakie doświadczenia, wiedza, wartości i aspiracje rodziców kształtowały ich sposób widzenia świata i roli zawodowej w życiu człowieka.

Ważne jest, aby rodzice:

- byli gotowi do podejmowania z dzieckiem dyskusji na temat wyboru szkoły;
- rozmawiali w atmosferze szacunku i respektowania praw dziecka;
- powstrzymali się od narzucania własnej woli. Spokojnie wyrażali swoje zdanie i brali pod uwagę punkt widzenia dziecka

Pamiętaj:

- Okazuj dziecku zainteresowanie. Poświęcaj czas i prowadź z nim rozmowę.
- Słuchaj uważnie, zadbaj o kontakt wzrokowy i fizyczny;
- Pomóż w odkrywaniu siebie – co lubi robić ? jak najchętniej spędza czas? co mu dobrze wychodzi?
- Wzmacniaj entuzjazm i determinację! wspieraj kiedy coś nie wychodzi! pokazuj, że niepowodzenie też czegoś uczy!

Żeby dziecko wybrało tę najodpowiedniejszą dla siebie ścieżkę edukacyjno –zawodową, warto wspólnie z nim rozważyć jego możliwości psychofizyczne sprostania wymaganiom edukacyjnym i zawodowym. Zdarza się, że uczniowie o wysokich możliwościach intelektualnych podejmują naukę w typie szkoły poniżej swoich możliwości. Bywa też inaczej. Są tacy, którzy mają wygórowaną samoocenę i wybierają renomowane szkoły. Powoduje to potem niepotrzebny stres spowodowany niepowodzeniami edukacyjnymi. Uwzględnienie możliwości intelektualnych, motywacji do uczenia się, sytuacji życiowej i rodzinnej będzie sprzyjało dokonaniu trafnego wyboru.

Ujmując to bardziej szczegółowo ważne jest, aby Twój nastolatek kierował się informacjami:

- o sobie (co wiem, co umiem, co potrafię, co lubię robić najbardziej, czego uczę się najchętniej, co cenię, jakie wartości)
- o swoich możliwościach intelektualnych (dostanie się do szkoły nie zawsze jest gwarancją radzenia sobie z jej programem z poszczególnych przedmiotów)
- o ofercie edukacyjnej i zawodowej danej szkoły – czy jest zgodna z predyspozycjami i preferencjami zawodowymi;
- o realizowanych przedmiotach rozszerzonych (dotyczy to liceum i technikum);
- jakie są wyniki nauczania w danej szkole (wyniki matur i egzaminów na kwalifikacje zawodowe);
- jakie są wymogi rekrutacyjne;
- czy szkoła ma osiągnięcia np. w olimpiadach czy konkursach zawodowych;
- czy współpracuje z pracodawcami (dotyczy szkół branżowych);

- jakie treści realizowane są w danym profilu liceum ogólnokształcącego i do czego może to się przydać w dalszej edukacji;

Jakie zajęcia dodatkowe oferuje szkoła;

Przy wyborze szkoły zawodowej warto sięgnąć do opracowanego w 2002 roku *Przewodnika po zawodach (strony internetowe).* Zawarte tam charakterystyki zawodu szczegółowo określają wymagania psychologiczne i te związane z rozwojem biologicznym, jak stan zdrowia, siła fizyczna, budowa ciała, wzrost, sprawność ruchowa na dane stanowisko pracy. Pozwoli to na korektę planów życiowych młodego człowieka i dopasowanie jego wyborów do możliwości psychofizycznych.

Rola rówieśników

Relacje z rówieśnikami dostarczają młodemu człowiekowi doświadczeń rozwijających umiejętności interpersonalne, zdolność pełnienia ról grupowych, uczą współpracy. W efekcie rzutują na pełnienie przyszłych ról zawodowych, na dokonywane wybory zawodowe, preferencje odnoszące się do środowiska pracy. Stają się ważnym czynnikiem w kształtowaniu postaw zawodowych młodzieży.

Kultura jest kolejnym nośnikiem sposobu widzenia ról zawodowych. Lansuje pewne schematy i stereotypy np. zawody – męskie, kobiece, modne, niemodne, prestiżowe lub nie. To kultura w dużej mierze kreuje system wartości, modyfikuje poziom naszych aspiracji
i wpływa na poziom satysfakcji zawodowej. Również czynniki społeczno – polityczne
i ekonomiczne, takie jak rodzaj i liczba miejsc pracy w regionie, społeczności lokalnej

i związane z tym zjawisko bezrobocia, rodzaj szkół, system edukacji i możliwość podnoszenia kwalifikacji, kształtują stosunek do edukacji i kształcenia. Wpływają na formułowanie celów, tworzenie wizji kariery i rozwoju zawodowego.

Warto pamiętać, że:

1. Trafny wybór zawodu i kariery zawodowej uwarunkowany jest czynnikami wewnętrznymi i zewnętrznymi, które wzajemnie na siebie oddziaływają.

2. Główny wpływ na postawy młodzieży wobec wyboru zawodu i kariery zawodowej ma rodzina i grupa rówieśnicza.

3. Prezentowane przez rodziców postawy i stosowane metody wychowawcze oraz modele życia rodzinnego wpływają na ukształtowanie się określonych postaw związanych z wyborami zawodowymi u ich dzieci.

4. Szczególny wpływ na kształtowanie kariery zawodowej mają relacje między rolami rodzinnymi i zawodowymi.

5. Rodzina i rówieśnicy mogą dawać zarówno pozytywne jak i negatywne wzorce rozwoju zawodowego.

6. Wybór zawodu i kariery zawodowej uwarunkowany jest także przez wpływ innych osób z otoczenia jak: nauczyciele, doradcy zawodowi, oraz przez czynniki społeczno – ekonomiczne, kulturę i miejsce zamieszkania.

7. Decyzje o wyborze zawodu muszą być samodzielne. Rodzice, doradcy, nauczyciele mogą tylko pomóc ukierunkować poszukiwania młodego człowieka przyszłej drogi życiowej, zawodowej.

Warunki trafnej decyzji to:

- Dysponowanie wiedzą o sobie dotyczącą zainteresowań, zdolności, charakteru
  i temperamentu, preferowanych wartości (poznanie siebie)
- Gromadzenie informacji o szkołach i zawodach. W szczególności:

- jaka jest oferta szkół w regionie, nie tylko w oparciu o dane z Internetu, lecz także podczas wizyt w wybranych placówkach

- jak wygląda nauka w każdym z typów szkół (jakie są przedmioty obowiązkowe, jakie są realizowane projekty, jakie są koła zainteresowań, jak wygląda nauczanie przedmiotów zawodowych, jak organizowane są praktyki, jak urządzone są pracownie)

- jakie są możliwości dalszego kształcenia i/lub podjęcia pracy po ukończeniu określonego profilu w szkole zawodowej (technikum/szkoła zawodowa, klasy zawodowe).

Typy szkół średnich

- Liceum ogólnokształcące

Nauka trwa 4 lata. W liceum ogólnokształcącym uczeń będzie miał obowiązek wyboru od 2 do 4 spośród przedmiotów rozszerzonych. To szkoła odpowiednia dla uczniów niezdecydowanych jeszcze jaką ścieżkę zawodową wybrać.

- Technikum

Technikum umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje w danym zawodzie oraz uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego.Ten typ szkoły jest odpowiedni dla tych, którzy chcą zdobyć zawód i podjąć pracę, co nie wyklucza możliwości podjęcia studiów. Po ukończeniu technikum istnieją możliwości zdobywania dodatkowych

kwalifikacji w szkole policealnej, bądź w kwalifikacyjnych kursach zawodowych. Nauka w technikum trwa 5 lat. W technikach uczniowie uzyskują wyodrębnione w danym zawodzie kwalifikacje. Ich liczba uzależniona jest od zawodu (najczęściej są to dwie lub trzy kwalifikacje zawodowe). W trakcie nauki w technikum uczeń odbywa praktyki zawodowe.

- Szkoła branżowa

Nauka w szkole branżowej I stopnia trwa 3 lata i w szkole branżowej II stopnia 2 lata. W zawodach wyodrębniono podobnie jak w technikum kwalifikacje. Praktyczna nauka zawodu może odbywać się u pracodawcy, w centrach kształcenia praktycznego lub w warsztatach szkolnych. Absolwent szkoły branżowej może uzyskać tytuł technika, uzupełniając brakujące kwalifikacje zawodowe na kwalifikacyjnych kursach zawodowych oraz uzupełniając poziom wykształcenia ogólnego w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych lub przystępując do egzaminu eksternistycznego z zakresu liceum ogólnokształcącego dla dorosłych. Po spełnieniu tych warunków uczeń otrzyma dyplom technika, a po zdaniu matury może kontynuować naukę na studiach wyższych.

Opracowanie na podstawie materiałów źródłowych: Maria Dąbek

Biblografia:

1. Czerwińska – Jasiewicz M. *Decyzje młodzieży dotyczące własnej przyszłości uwarunkowania psychospołeczne,* Warszawa 1997
2. Herr E. L., Cramer S. H., *Planowanie kariery zawodowej cz.I,* w: „Zeszyty informacyjno – metodyczne doradcy zawodowego", Warszawa, 2001
3. Kamińska H., Łukaszewicz A., *Plany zawodowe młodzieży*. Nowa Edukacja Zawodowa, nr 5 – 6, s. 14 – 17, 2001
4. Materiały metodyczno-dydaktyczne do planowania kariery zawodowej uczniów, KOWEZiU, Warszawa, 2006
5. *Podręcznik Szkolnego Doradcy Zawodowego*, red. Kreft W., Pakulniewicz – Błońska S., Warszawa 2005
6. *Zawodowe Drogowskazy. Wsparcie dla modernizacji oferty szkół o profilu zawodowym* – materiały konferencyjne, 2006
7. *Jak pomóc rozwijać skrzydła? Broszura dla rodziców uczniów gimnazjum* Katarzyna Druczak KOWEZiU, Warszawa 2013